

Wandeling 19

Nuenens Broek (3,9 of 6,6 km)

Bij een wandeling horen foto's die direct vastleggen wat er onderweg te zien is. Publicatie in 'de Schouw' volgt echter zo'n twee maanden later. Sneeuwkllokjes zoals in het Nuenens Broek bloeien slechts kort, eind februari/begin maart, en daarvoor moest ik dus begin vorig jaar al op de loer liggen.

Eindelijk is het dan zover; ondanks de grauwe en koude winter van begin 2013 zijn de sneeuwkllokjes eindelijk boven de grond. De witte klokjes komen aarzelend tevoorschijn, maar pas als de zon schijnt gaan ze open. Met een 'galanthoscoop' (of een ander spiegelkje) zijn foto's te maken van de bloemhartjes, maar dan is lichte bewolking gewenst om de reflectie van het zonlicht (in de spiegel) te beperken. Wegens teveel zon laat ik maandag 4 en dinsdag 5 maart lopen. Pas op woensdag 6 maart 2013 wordt aan alle condities voldaan; geduld gaat nu over in blij vooruitzicht.

De wandeling vertrekt vanaf de gerechtslinde op de Berg. Vandaar lopen we langs de Papenvoort in noordoostelijke richting. Hier staat de Nederlands Hervormde kerk (thans Reformatorisch, maar dat is voor mij een breder en vooral minder vertrouwd begrip). Jawel: het 'Kerkje van Van Gogh', in feite een 'waterstaatskerkje'.

Voorbij de kerk linksaf naar de Jan van Schijnvelstraat en daarna rechtsaf de Jonkheer Hugo van Berckellaan in.

Hier staat het gemeentehuis van Nuenen. Links het voetpad op en de brug over de Hooidonkse beek over. Het pad buigt naar links en gaat de beek weer over. Links ligt nu een vijver, rechts is er tussen de knotwilgen door een mooi uit-

zicht op de Roosdonckse molen. Rechts door, de Jonkheer Marcus van Gerwenlaan in. Aan het einde rechtsaf, de Gerwense weg op.

De Roosdonckse molen is een zogenaamde bergmolen en is nog met behulp van vrijwilligers regelmatig in bedrijf. Er wordt een breed assortiment van meel en bloem aangeboden, ook gemaakt van klassieke graansoorten als boekweit en spelt. Mijn aandacht gaat echter vooral uit naar de Van Gogh zadenmix – zouden daar echt veel zonnebloempitten inzitten? De molen is helaas gesloten zodat ik met deze vraag blijf zitten. Dus onverrichter zake terug naar de driesprong.

Even de Broekdijk op en dan meteen links een zandpad op met de naam Roosdonken. Hier hoor ik een specht in de populieren verderop. Na mijn ornithologische afgang met de spechten bij Aalst (zie wandeling 9) ga ik niet op verder onderzoek uit. Bij de beek rechtsaf. De bloesem van de hazelnootstruiken is hier uitbundig. Verderop eikenbos met hulststruiken als onderbegroeiing. Bij de Broekdijk linksaf en na ongeveer 200 m weer naar links; dit weggetje heeft de originele naam 'Broek'. Populierenbos hier, de weg knikt linksom, de specht laat zich weer horen en ik zie de eerste pol sneeuwkllokjes.

Deze eerste pol is nog maar het begin, grote aantallen staan verderop. Ik laat de

Waterstaatskerkje. In 1824 heeft de landelijke overheid een subsidieregeling ingesteld om een einde te maken aan de conflicten over het bezit van kerken die na de Napoleontische tijd waren ontstaan. De hervormde kerk was geen staatskerk meer en de in vroeger eeuwen geconfisqueerde rooms-katholieke kerken moesten worden teruggegeven.

In Brabant en Limburg is dit ook gebeurd – de kerken daar waren voor de hervormden gewoon veel te groot en nu kwamen er kleinere kerkjes voor in de plaats. Boven de grote rivieren was dit niet het geval en werden er juist r.k. kerken gebouwd. Het ministerie van Waterstaat moest de ontwerpen van de te bouwen kerken goedkeuren, waardoor de aanduiding 'waterstaatskerk' ontstond. Goedkeuring sloeg overigens meer op de kosten dan op de bouwstijl! Pas in 1876 werd de regeling

beëindigd – de meeste fricties over kerkbezit waren toen voorbij. Nuenen kreeg als een van de eerste in 1824 een waterstaatskerkje. Dit is beroemd geworden omdat het in 1886 door Vincent van Gogh is geschilderd. De lelijke aanbouw is van later datum (1929), en bij de recente restauratie helaas niet verwijderd.

Vertrekpunt: de Gerechtslinde aan de Berg in Nuenen

Parkeren: in een van de straten in de buurt van de Berg

Openbaar vervoer: lijn 321, 322 of 323 vanaf station Eindhoven, uitstappen bij Nuenen Centrum en 10 minuten lopen naar 'de Lindeboom' (GPS-spoor: PVGE 19 OV aanloop: 0,8 km); of (alleen op weekdagen!) buurtbus 260 vanaf station Best tot halte 'Lindeboom'.

De beschreven wandeling is 6,6 km (GPS-spoor: PVGE 19b). Dit is te verkorten tot 3,9 km (GPS-spoor: PVGE 19a) door te vertrekken vanaf het parkeerterrein van sportpark Lissevoort en vandaar bij wandelknooppunt 48 bij de wandeling aan te sluiten (GPS-spoor: PVGE 19a Aanloop: 0,9 km).

Uitzicht op de Roosdonckse molen

knooppuntenwandeling dan ook voor wat hij is, en ga pas na de brug over de Hooidonkse beek rechtsaf (Broekdreef). This is the place! Vroegbloeiende krokussen zijn het baken voor de pollen en de tapijten die volgen. Foto's geven hier slechts een beperkte afspiegeling van de werkelijkheid. Toch ga ik aan de slag; een paar foto's via een spiegelkje lukken zelfs. Een andere fotograaf die hier bezig is, is jaloers op mijn resultaat; hij beschikt wel over een spiegelreflexcamera maar niet over een spiegelkje. Zo af en toe loont fysisch denken!

Gerechtslinde. Op het plein van de Berg in Nuenen staat een lindeboom met een stamomtrek van 6,5 m; die moet ergens tussen de 400 en 600 jaar oud zijn. Het gaat om een 'dingsboom' – hier werd vroeger recht gesproken.

Traditioneel werd zo'n gerechtslinde gesnoeid in een vorm met drie etages. Een etage stelde de goddelijke dimensie voor, een die van het gezag en een die van de burgerij. De linde aan de Berg had echter maar twee etages en er is lang gegist welke van de drie er in Nuenen ontbrak. Vijftig jaar geleden was de boom in ernstig verval; slechts een etage is toen gered, maar die gedijt weer voorspoedig.

Het sneeuwklorkjespad is 600 m lang, maar kost mij bijna een uur. De meegebrachte 'galanthoscoop' bewijst voortreffelijke diensten.

Aan het einde van het pad bij de driesprong rechtdoor en vervolgens rechtsaf tot aan de samenvloeiing van een beekje en de Hooidonkse beek. Dit leek mij een plaats waar Van Gogh een fantastisch 'gezicht op Nederwetten' had kunnen schilderen. Deze gedachte is achteraf gezien onzinnig, de kerk van Nederwetten bestaat pas sinds 1898. Inmiddels ontsieren ook een paar grote stallen of schuren in de voorgrond het dorpsgezicht.

Terug naar de driesprong maar nu rechtsaf. Een 'laarzenpad' slingert nu eens naar links en dan eens naar rechts. Dit halfopen landschap met populieren, (knot) wilgen en weiden is wel iets om te schilderen, ook nu. Uiteindelijk gaat het pad linksom; vlak bij het wandelkooppunt 49 waakt het Catharinagilde over ons en doet daarmee die lelijke kerstbomenplantage iets verderop vergeten. Op naar wandel-

Galanthoscoop. De bloemetjes van een sneeuwklorkje hangen naar beneden, maximaal 15 cm boven de grond. Om in het mooie interieur van de bloemen te kijken is een spiegeltje nodig, maar al bukkend de juiste positie vinden blijft een probleem. De oplossing: monteer een toiletspiegel aan het einde van een Nordic walking stick. Met behulp van deze constructie zijn optimale posities eenvoudig te vinden. Foto's maken kan zelfs

knooppunt 48, maar op een gegeven moment rechtsaf het Maaskantpad op. Krokussen en zowaar nog een solitair sneeuwklorkje.

Linksaf en meteen rechts (de Jacob Catsstraat), direct links (Vanveldekestraat) en dan weer rechtsaf (Bilderdijkstraat). Vervolgens naar links (Erasmusstraat) en weer naar rechts (Vondelstraat). De leden van de straatnamencommissie van de gemeente Nuenen hebben kennelijk wat chaotisch onderwijs in de Nederlandse literatuur gehad. Uiteindelijk linksaf de Weverstraat in, die gaat rechthoekig terug naar het vertrekpunt. Het is 16°C geworden, de vogels fluiten, de sneeuw is ver weg maar schijnt komend weekend weer terug te komen.

Ik trakteer mijzelf daarom op witbier.

Ab Stevels / Cor Luijks

zonder de stok vast te houden: de punt van de stok in de grond duwen. Ook in het Nuenens Broek heb ik deze 'galanthoscoop' goed kunnen gebruiken. Voor echt mooie foto's bleek het helaas te instabiel en zo werd het toch weer – gedeeltelijk – kruipen over de grond.

Sneeuwklorkjes behoren tot de narcisfamilie; de Latijnse aanduiding is 'galanthus'. In de natuur groeien ze in mediterrane berggebieden (van de Pyreneeën tot aan Turkije en Iran). Ook deze bolgewassen zijn in de zestiende eeuw in West-Europa terechtgekomen.

Het in Nederland wijd verspreide sneeuwklorkje is de 'galanthus nivalis', een van de negentien subsoorten. Verschillen zijn er in de vorm van de bladeren (smal/breed, groen/ blauwgroen), de kleur van de drie buitenste bloembladeren (wit zonder of met groene/gele stippen) en de kleur van de drie binnenste bloembladeren (groen of geel). Onder deze negentien hoofdgroepen zijn er weer honderden variëteiten ontstaan door al dan niet natuurlijke kruisingen. Ook zijn er dubbelbloemige, gele en herfstbloeiende sneeuwklorkjes; in totaal meer dan tweeduizend species.

Sneeuwklorkjes hebben een bijzondere fascinatie; er zijn sneeuwklorkjesverenigingen, sneeuwklorkjestuinen, sneeuwklorkjesruilbeurzen, sneeuwklorkjesreizen en uiteraard ook gespecialiseerde sneeuwklorkjes(bollen) kwekers. Het woord 'sneeuwklorkje' geeft 61.000 hits op internet, het Engelse 'snowdrops' zelfs meer dan 2.000.000.